

Sintenzni izveštaj

Prioriteti u politikama srpske industrije u doba CBAM-a

Autori:
Eoin Quill, Olivia Waterton

Recenzent:
Ksenija Todorović

Septembar 2026.

Zašto je CBAM važan za Srbiju

Otkako je Evropska unija uvela Mehanizam za prekogranično prilagođavanje ugljenika (CBAM), u EU je došlo do drastične promene konkurentskog okruženja u pogledu izvoza ugljenično intenzivnih proizvoda. Prema CBAM-u, cena ugljenika slična je ceni koju proizvođači u EU plaćaju u industrijama proizvodnje električne energije, gvožđa i čelika, cementa, hemikalija, aluminijuma i vodonika.

Sektori proizvodnje električne energije, gvožđa i čelika, cementa i aluminijuma u Srbiji veoma su izloženi u smislu definisanog u CBAM-u, i to zbog veličine ovih sektora, kao i ugljeničnog intenziteta proizvodnje. Usled značajnog udela uglja u kombinaciji izvora iz kojih se električna energija dobija, proizvodnja električne energije u Srbiji je tri puta ugljenično intenzivnija od proseka u EU, što srpsku industriju dovodi u strukturno nepovoljan položaj prilikom izvoza u EU. Istovremeno, emisije nastale tokom proizvodnog procesa su iznad proseka EU zbog faktora kao što su korišćenje visokih peći u proizvodnji čelika i visok stepen zavisnosti od uglja kao direktnog izvora goriva za peći i industrijske peći.

Nedavno uvedeno utvrđivanje cene ugljenika i sistema za praćenje, izveštavanje, verifikaciju i akreditaciju (MRVA – *Monitoring, Reporting, Verification, and Accreditation*) Srbiju je dovelo u veoma povoljnu poziciju da podstakne dekarbonizaciju i da se uskladi CBAM-om. Proaktivan pristup aktivnostima na dekarbonizaciji može smanjiti emisije, značajno umanjiti operativne troškove i povećati konkurentnost prilikom izvoza u EU.

Ovaj sintenzni izveštaj objedinjene četiri izveštaja koje finansira Evropska klimatska inicijativa (EUKI).^{1,2,3,4} U njemu su navedeni ključni izazovi sa kojima se Srbija suočava i prilike koje joj se otvaraju u smislu usklađivanja sa CBAM-om. Dalje, u njemu se identifikuje koje politike su prioritetne kako bi bile podrška usklađivanju sa CBAM-om i kako bi se oslobodio potencijal konkurentnosti srpske industrije.

Električna energija

Zbog ugljeničnog intenziteta srpske elektroenergetske mreže, izvoz električne energije iz Srbije veoma je izložen CBAM-u. U Srbiji se iz uglja se dobija oko 62% električne energije, a ugljenični intenzitet elektromreže iznosi 667 gCO₂/kWh. Ovo je znatno više od proseka u EU, koji iznosi 211 gCO₂/kWh.⁵ Kao što se može videti na Tabeli 1, među državama članicama Energetske zajednice koje izvoze električnu energiju u EU, Srbija mora da plaća naknadu po osnovu CBAM-a koja je druga po visini iznosa, i to odmah iza Bosne i Hercegovine.

Samo u 2026. godini, očekuje se da će kompanija Elektroprivreda Srbije izgubiti 150 miliona EUR zbog nemogućnosti izvoza usled ugljenično intenzivne proizvodnje.⁶ Ne samo da je sektor električne energije pogođen CBAM-om kroz smanjenje prihoda od

izvoza, već ovo takođe ima posredan efekat na druge sektore obuhvaćene CBAM-om, budući da povećava ugljenični intenzitet proizvodnje.

	Podrazumevana vrednost (tCO ₂ e/MWh)	Troškovi uvezenog MWh (EUR) po osnovu CBAM-a
Albanija	0	0
Bosna i Hercegovina	1,148	86.421
Kosovo	0,984	74.076
Moldavija	0,530	39.898
Crna Gora	0,979	73.699
Severna Makedonija	0,887	66.773
Srbija	1,041	78.366
Ukrajina	0,907	68.279

Tabela 1: Troškovi izvoza električne energije u EU po osnovu CBAM-a u prvom kvartalu 2026. godine. U slučaju da stvarni podaci nisu dostupni, podrazumevane vrednosti definiše EU. Izvor: Energetska zajednica.⁷

Specifični pokretači i izazovi, po sektorima

Izazovi:

- Nacionalni energetska i klimatski plan Srbije (NECP) predviđa da kapaciteti koji koriste ugalj ostanu u pogonu do 2050. godine. Ukoliko ovo bude slučaj, proizvodnja električne energije u Srbiji verovatno će decenijama ostati ugljenično intenzivna.
- Nedovoljna infrastruktura za prenos električne energije uticala je na to da kompanija Elektromreža Srbije uvede moratorijum na nove priključke na mrežu do 2029. godine. Navedeno u značajnoj meri predstavlja usko grlo za uvođenje obnovljivih izvora energije, budući da novi projekti ne mogu biti priključeni na mrežu.
- Malo je verovatno da je trenutna finansijska podrška za pravednu tranziciju dovoljna. Da bi tranzicija bila efektivna, mora se povećati finansijska podrška.
- Srbija svoje tržište električne energije i dalje nije povezala sa tržištem EU, a uz to se proces prenošenja zakonodavstva EU u domaći pravni sistem odvija sporije od očekivanog. Iako je povezivanje tržišta trebalo da bude završeno do kraja 2026, rok je u međuvremenu pomeren na 2029. godinu.

Pokretači:

- Srbija raspolaže značajnim potencijalom energije vetra i solarne energije, što domaćoj industriji i EU može obezbediti jeftinu i čistu električnu energiju.
- Srpske aukcije po modelu ugovora za razliku (*contract-for-difference auctions - CdF*) već pokazuju potencijal za povećanje kapaciteta energije vetra i solarne energije, uz dolazak investitora.
- Planom pravedne energetske tranzicije Republike Srbije do 2030. godine predviđeno je izdvajanje sredstva za zajednice zavisne od uglja kako bi se pružila podrška prelasku na niskougljeničnu ekonomiju.

Gvožđe i čelik

Ukupni ugljenični intenzitet emisija proizvodnje gvožđa i čelika u Srbiji procenjuje se na 2,11 tCO₂/t u 2018. godini, što je značajno više od proseka u EU, koji iznosi 1,15 tCO₂/t.² Međutim, postoji znatna razlika u proizvodnim procesima dva glavna proizvođača čelika u Srbiji. HBIS Group Serbia je najveći proizvođač čelika u zemlji, a koristi ugljenično intenzivnu tehnologiju visokih peći. Železara Metalfer koristi elektrolučne peći (EAF) u kombinaciji sa recikliranim otpadnim čelikom, što za posledicu ima znatno niži ugljenični intenzitet proizvoda ove kompanije.

Proizvodnja čelika u Srbiji suočena je s podrazumevanim vrednostima koje predviđa CBAM, u rasponu od 0,22 do 3,39 tCO₂e/t, pri čemu vrednost zavisi od proizvoda. Podrazumevana vrednost za veliku većinu proizvoda od čelika iz Srbije iznosi 2,31 tCO₂e/t ili više.⁸

Sektor proizvodnje gvožđa i čelika je sektor koji je u Srbiji najviše izložen CBAM-u. Oko 70% proizvoda se izvozi u EU, a u 2024. godini vrednost izvezenih proizvoda iznosila je 556 miliona EUR.² Visok intenzitet emisija proizvodnje čelika u Srbiji, u kombinaciji s ugljenično intenzivnom proizvodnjom električne energije, podrazumeva da se proizvodi od čelika iz Srbije suočavaju sa značajnim troškovima po osnovu CBAM-a.

Dekarbonizacija ovog sektora iziskuje prelazak sa visokih peći na metode proizvodnje sa nižim emisijama ugljenika. Korišćenjem EAF peći, s recikliranim čelikom kao glavnom sirovinom, može se proizvoditi čelik sa intenzitetom emisija od 0,2 do 0,5 tCO₂/t. Istovremeno, postupak proizvodnje čelika kombinovanjem direktno redukovano gvožđa i EAF, uz korišćenje zelenog vodonika, može svesti emisije gotovo na nulu. Budući da se za proizvodnju čelika koristi velike količine električne energije, dekarbonizacija elektromreže takođe je ključni deo proizvodnje niskougljeničnog čelika.

Specifični pokretači i izazovi, po sektorima

Izazovi:

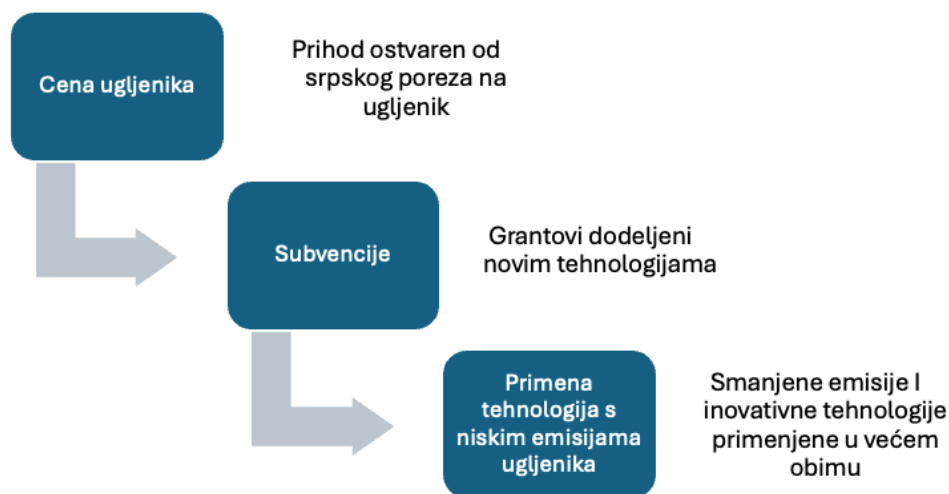
- Sve dok železara HBIS koristi visoke peći, proizvodnja čelika i dalje će biti ugljenično intenzivna i izložena CBAM-u.

- Ograničena dostupnost otpadnog čelika predstavlja problem za proizvođače čelika u Srbiji jer se ovim ograničava širenje proizvodnje na EAF tehnologiju, koja se bazira na otpadnom čeliku.
- Emisijski intenzivna elektromreža Srbije ostaje ključna prepreka jer povećava nivo ugljenika ugrađenog u finalni proizvod od čelika, čineći ga manje konkurentnim prilikom izvoza u EU.

Pokretači:

- Uspeh železare Metalfer u proizvodnji niskougljeničnog čelika ($0,5 \text{ tCO}_2/\text{t}$) pokazuje da je proizvodnja zelenog čelika u Srbiji izvodljiva.
- Bespovratna sredstva koja je EBRD dodelila železari Metalfer za projekat krovne solarne elektrane pokazuje da je zeleno finansiranje od međunarodnih institucija dostupno kada srpska kompanija bude razvila jasan i sprovediv plan smanjenja emisija.
- Prihodi koje Srbija ostvaruje po osnovu poreza na emisije ugljen-dioksida mogu obezbediti dodatnu finansijsku podršku inicijativama za smanjenje emisija, slično onome što se u EU radi kroz Fond za inovacije.

Prihodi od poreza EU na ugljenik usmeravaju se u Fond za inovacije u cilju podsticanja primene niskougljeničnih

Slika 1: Prikaz načina na koji se prihod od poreza na emisije ugljeni-dioksida može usmeriti na niskougljenične tehnologije.

Aluminijum

U Srbiji ne postoji postrojenje za primarnu proizvodnju aluminijuma, tako da se u sektoru proizvodnje aluminijuma prave poluproizvodi i gotovi proizvodi. Ovakva struktura znači da na ugljenični intenzitet proizvoda od aluminijuma iz Srbije snažno utiču ulazne sirovine nabavljene za njihovu proizvodnju, kao i ugljenični intenzitet snabdevanja električnom energijom. Međutim, prema CBAM-u, za aluminijum su od značaja samo direktne emisije.

Sektor proizvodnje aluminijuma se po tome razlikuje od drugih sektora obuhvaćenih CBAM-om, tj. CBAM ne obuhvata snabdevanje električnom energijom.

Prosečni intenzitet emisija proizvoda od aluminijuma iz Srbije značajno varira zbog raznovrsnosti proizvoda i tehnoloških postupaka proizvodnje – zvanične podrazumevane vrednosti prema CBAM-u kreću se između 1,51 i 2,27 tCO₂e/t.⁹

Srbija je 2025. godine u EU izvezla proizvode od aluminijuma u vrednosti od približno 430 miliona EUR. Impol Seval valjaonica u Sevojnu je najveći prerađivač aluminijuma u Srbiji i jedina valjaonica u zemlji (proizvođač valjanih proizvoda). U 2025. godini, proizvela je gotovo 48.000 tona proizvoda, uz ukupne emisije opsega 1 i 2 od približno 72 ktCO₂e.⁴

Specifični pokretači i izazovi, po sektorima

Izazovi:

- Nedovoljno su dostupni niskougljenički aluminijumski ulazni materijali, čime se ograničava mogućnost da se u fazi prerade i proizvodnje smanji ugljenički intenzitet proizvoda.
- Nepostojanje primarne proizvodnje aluminijuma u zemlji znači da Srbija ima manju kontrolu nad ugljeničnim intenzitetom svojih ulaznih materijala.

Pokretači:

- Kada se ima u vidu da industrija aluminijuma u Srbiji proizvodi isključivo poluproizvode i gotove proizvode, ključni fokus može biti na nabavljanju sekundarnog otpadnog aluminijuma.
- Valjaonica Impol prati sopstvene emisije, što je ključan korak u izbegavanju troškova po osnovu CBAM-a. Ova valjaonica je za 2025. godinu prijavila intenzitet emisija iz opsega 1 od 0,594 tCO₂e/t, što je ispod CBAM-om podrazumevanih vrednosti za proizvode iz Srbije, tj. 1,51–2,27 tCO₂e/t.²
- Već se ulažu napor na povećanju upotrebe recikliranog otpadnog aluminijuma, te je tako cilj valjaonice Impol da do 2030. godine koristi 35% sekundarnog aluminijuma, dok kompanija Alumil YU planira izgradnju postrojenja za sortiranje i preradu svog otpada.

Cement

U 2023. godini, sektor proizvodnje cementa je sa više od 2% u učestvovao u ukupnim emisijama u Srbiji. Ugljenički intenzitet proizvodnje iznosio je između 0,6 i 0,8 tCO₂e/t.¹⁰ Poređenja radi, prosečna vrednost u EU iznosi oko 0,5 i 0,8 tCO₂e/t.¹¹ Ipak, precizno izveštavanje o emisijama biće od ključnog značaja za smanjenje troškova po osnovu CBAM-a, jer se za Srbiju podrazumevane vrednosti prema CBAM-u kreću između 1,35 i 1,41 tCO₂e/t.¹²

Ukupni kapacitet Srbije za proizvodnju cementa iznosi oko 2,7 miliona tona godišnje, što čini 30% kapaciteta centralnog Balkana.³ Tokom 2024. godine, vrednost cementa izvezenog iz Srbije u EU iznosila je između 1,5 i 2 miliona EUR. Zbog ugljeničnog intenziteta proizvodnje cementa, Srbija, među članicama Energetske zajednice, ima jednu od najviših podrazumevanih vrednosti po CBAM-u.

Značajna većina (85–90%) emisija iz proizvodnje cementa potiče od proizvodnje klinkera, bilo zbog korišćenja uglja kao izvora energije, bilo zbog direktnih emisija koje se oslobađaju iz kamena (krečnjaka) tokom kalcinacije. Kako bi bile smanjene emisije koje nastaju usled klinkera, neophodne su tri ključne mere: smanjenje udela klinkera korišćenjem alternativnih materijala, svođenje upotrebe uglja na najmanju meru i poboljšanje energetske efikasnosti. Što se tiče ostalih emisija, standardne tehnologije iz obnovljivih izvora mogu zadovoljiti energetske potrebe.

Specifični pokretači i izazovi, po sektorima

Izazovi:

- Sektor proizvodnje cementa i dalje previše zavisi od uglja, što znači da je ugljenični intenzitet proizvodnje i dalje visok.
- Kako proizvodnja uglja bude srednjoročno opadala, smanjivaće se i dostupnost letećeg pepela za proizvodnju cementa.
- Spore procedure izdavanja dozvola otežavaju prelazak na obnovljive izvore energije i alternativna goriva, što se vidi na primeru napora koje cementara Holcim ulaže kako bi izgradila solarnu elektranu snage 26 MW.

Pokretači:

- Prisustvo tržišnih igrača čije su matične kompanije u Evropi, npr. Holcim, CRH i Titan Cement, donosi tehničko znanje, kapital i korporativne ciljeve u pogledu dekarbonizacije.
- Lokalno nabavljen leteći pepeo iz proizvodnje uglja može biti prilično efektivna zamena za klinker, pri čemu cementare Holcim Srbija i Titan Kosjerić povećavaju njegovu upotrebu.
- Srbija je bogata kalcinisanim glinama, kao što je npr. LC3. One imaju veliki potencijal da drastično smanje udeo klinkera, pogotovo što većina cementara može relativno lako da integriše upotrebu LC3 u postojeće proizvodne procese. LC3 vremenom može značajno da smanji ukupne troškove proizvodnje.
- Prihodi Srbije po osnovu poreza na emisije ugljen-dioksida namenski se izdvajaju kao podrška projektima industrijske dekarbonizacije. Ovo proizvođačima cementa može smanjiti početne troškove tranzicije.

Evropska postrojenja koja proizvode cement iz LC3

Naziv postrojenja/proizvoda	Lokacija	Glavne karakteristike
AUMUND Fördertechnik	Rajnberg, Nemačka	Koristi elektrifikovani linearni transporter za kalcinaciju za proizvodnju LC3 cementa iz kalcinirane gline, smanjujući emisije za 40% u odnosu na Portland cement.
FUTURECEM	Danska, Francuska, Beleluks	Proizveden od Cementira, Cement FUTURECEM smanjuje emisije za 30% istovremeno održavajući snagu i kvalitet.
Holcim	Sen-Pjer-la-Ker, Francuska	Proizvodi 500.000 tona cementa godišnje, smanjujući emisije za 50%. Proizvodnja je zasnovana na alternativnim gorivima stoprocentno baziranih na biomasi i sistemima za rekuperaciju otpadne toplote.
Vicat Group	Eje, Francuska	Proizvodi 400 tona cementa LC3 na dan, a proizvodnja je stopostotno zasnovana na alternativnim gorivima.

Tabela 2. Naziv, lokacija i ključne karakteristike evropskih cementara koje koriste LC3.

Preporuke politika

Preći na obnovljive izvore energije

Energija vetra i solarna energija predstavljaju najočiglednije rešenje u smislu usklađivanja sa CBAM-om. One imaju niže nivelisane troškove električne energije (LCOE) od izgradnje nove infrastrukture na fosilna goriva, predstavljaju najsnažniji izvor energije za smanjenje emisija i usklađivanje sa CBAM-om, a srpsku industriju štite od volatilnosti međunarodnih tržišta fosilnih goriva. Ubrzana procedura za priključenje na elektromrežu, kao i izgradnja solarnih elektrana za sopstvene potrebe industrijskih proizvođača, mogu dodatno ubrzati smanjenje emisija.

Napraviti kredibilan plan za postepeno izbacivanje uglja iz upotrebe, sa odredbama o pravednoj tranziciji

Ugalj je ključni razlog zbog kojeg je srpska industrija toliko ugljenično intenzivna. Nacionalni energetske i klimatski plan Srbije (NECP) dopušta da ugalj ostane deo energetskog miksa do 2050. godine, čime se narušava konkurentnost industrije. Ova razlika između nivelisanog troška električne energije (LCOE) dobijene iz uglja i iz

obnovljivih izvora energije vremenom će se samo povećavati. Srbiji je potreban kredibilan plan za postepeno izbacivanje uglja iz upotrebe, kojim će biti jasno definisani datumi zatvaranja postrojenja, uz koji će ići i strategija pravedne tranzicije sa stabilnom finansijskom bazom. Dosta se može naučiti na primeru Grčke i njenog postepenog izbacivanja uglja iz upotrebe, čime je naglašena industrijska diversifikacija i regionalna diferencijacija, u šta je uloženo 5 milijardi EUR državnih sredstava, bespovratnih sredstava EU i zajmova Evropske investicione banke.

Ubrzati proceduru izdavanja dozvola za elektrane za sopstvene potrebe, koje koriste obnovljive izvore energije

Zainteresovane strane u Srbiji proceduru izdavanja dozvola redovno navode kao prepreku dekarbonizaciji. Brojni su primeri inovativnih kompanija čije poslovanje usporava birokratija. Pojednostavljivanje postupka izdavanja dozvola za projekte obnovljivih izvora energije za sopstvene potrebe može omogućiti fabrikama da proizvode sopstvenu niskougljenu energiju, uz istovremeno smanjenje pritiska na mrežu.

Iskoristiti proces zelenih javnih nabavki

Politike kojima se regulišu zelene javne nabavke u velikoj meri stimulišu tražnju za niskougljeničnim proizvodima. Javni infrastrukturni projekti su među najvećim korisnicima čelika, cementa i aluminijuma, pa mogu imati nesrazmerno veliki uticaj na obezbeđivanje sigurnog tržišta za proizvođače niskougljeničnih proizvoda. Skala učinka CO₂ (CO2PL) iz Holandije je provereni model kojim se podstiče smanjenje emisija, razvijaju inovacije, pri čemu ovaj model iziskuje veoma mali administrativni teret za državnu upravu. Razvojem domaćeg tržišta niskougljeničnih proizvoda, kompanije mogu da povećaju proizvodnju i postanu konkurentnije u inostranstvu.

Povećati upotrebu kalciniranih glina u proizvodnji cementa

Srbija je bogata kalciniranim glinama, kao što je npr. krečom kalcinisana glina (LC3). Budući da je ova sirovina jeftina, kao i da je potrebno znatno manje energije kako bi se zagrejala, ona smanjuje troškove proizvodnje do 25% i količinu emisija do 40%. Ono što je dodatno čini pogodnom za proizvođače je što ne zahteva velika infrastrukturna unapređenja cementara.

Omogućiti bolji pristup zelenom finansiranju

Iako su mnoge niskougljenične tehnologije isplativije od tradicionalnih tehnologija, početni troškovi predstavljaju izazov za kompanije. Srbiji porez na emisije ugljen-dioksida obezbeđuje nov izvor prihoda koji može biti upotrebljen za dekarbonizaciju teške industrije. I mimo Srbije postoji širok spektar bilateralnih i multilateralnih izvora iz kojih se finansira industrijska dekarbonizacija u regionu Balkana. EU, EBRD, Svetska banka, KfW i Zeleni klimatski fond primeri su međunarodnih donatora koji su aktivni u regionu Balkana. Vlada Srbije može da pruži podršku u pogledu jačanja kapaciteta kompanija koje žele da ostvare pristup zelenom finansiranju.

Zameniti visoke peći elektrolučnim pećima

Proizvodni proces HBIS grupe je zbog upotrebe tradicionalnih visokih peći veoma ugljenično intenzivan. Na primeru Metalfer grupe se pokazalo da je proizvodnja zelenog

čelika u Srbiji ekonomski održiva. Vlada treba da postavi kao prioritet saradnju sa HBIS grupom kako bi se obezbedila sredstva neophodna za prelazak na proizvodnju niskougljeničnog čelika.

Proizvodnja zelenog vodonika

Zeleni vodonik će predstavljati ključnu tehnologiju u smislu dekarbonizacije teške industrije. Srbija je već pokrenula pilot-projekat, a cilj joj je da do 2035. godine proizvede 5.100 tona zelenog i plavog vodonika. Podrška ovom cilju kroz konkretno finansiranje biće od ključnog značaja za rast ove industrije koja je još u povoju, kao i za zamenu uglja u energetske intenzivnoj industrijskoj proizvodnji.

Jačati kapacitete radne snage

Među zainteresovanim stranama iz ove industrije prisutan je opšti utisak da je podrška države usklađivanju sa CBAM-om nedovoljna. I mada je Ministarstvo unutrašnje i spoljne trgovine Srbije aktivno u edukaciji malih i srednjih preduzeća u vezi sa CBAM-om, i dalje je prisutna percepcija da nedostaje suštinska podrška. Ovo se može ispraviti kroz radionice za obuku, onlajn portal sa ažurnim podacima o resursima i kroz direktnu razmenu iskustava među preduzećima.

Jačati politike koje regulišu oblast cirkularne ekonomije

Veći fokus treba da bude na unapređenju upravljanja otpadom i reciklaži, što može povećati ponudu otpadnog čelika i aluminijuma. Na primer, srpsko zakonodavstvo kojim je regulisana proširena odgovornost proizvođača na papiru jeste dobro, međutim, nedostaje njegova primena, pri čemu su stope reciklaže i dalje znatno ispod ciljeva koje je država zadala. Unapređenje politika u ovoj oblasti, koje će biti praćene jasnim sprovođenjem, može smanjiti zavisnost od uvoza i značajno smanjiti emisije.

Literatura

1. Quill, E., Waterton, O. & Coetzee, K. *Decarbonising Electricity in Albania, Bosnia and Herzegovina and Serbia*. <https://climateanalytics.org/publications/decarbonising-electricity-cement-iron-and-steel-and-chemicals-in-albania-bosnia-and-herzegovina-and-serbia> (2025).
2. Waterton, O. *Decarbonising iron and steel in Albania, Bosnia and Herzegovina and Serbia*. (2025).
3. Eoin Quill. *Decarbonising cement in Albania, Bosnia and Herzegovina and Serbia*. (2025).
4. Quill, E., Waterton, O. & Koetzee, K. *Decarbonising Aluminium in Albania, Bosnia and Herzegovina, and Serbia*. <https://climateanalytics.org/projects/reducing-emissions-in-power-and-emissions-intensive-sectors-in-the-balkans> (2026).
5. Ember. *Electricity Data Explorer*. (2026).
6. Spasić, V. *Revenues of Serbia's EPS to be EUR 150 million lower due to CBAM*. *Balkan Green Energy News* (2026).
7. Energy Community. *CBAM Q2/2026 Quarterly Report*. (2026).
8. CBAM Defaults. *Serbia · Iron & steel*. (2026).
9. CBAM Defaults. *Serbia · Aluminium*. (2026).
10. Serbia Business News. *Carbon pricing enters Serbia's industrial core as dual carbon taxes redefine costs, investment and competitiveness*. (2026).
11. European Industrial Production Information Exchange. *Production of Cement, Lime and Magnesium Oxide (CLM BREF)*. (2021).
12. CBAM Defaults. *Cement*. (2026).

Uz podršku

Federal Ministry
for the Environment, Climate Action,
Nature Conservation and Nuclear Safety

European
Climate Initiative
EUKI

Ovaj projekat je deo Evropske klimatske inicijative (EUKI). EUKI je instrument za finansiranje projekata Saveznog ministarstva za zaštitu životne sredine, klimatsku akciju, zaštitu prirode i nuklearnu bezbednost Nemačke (BMUKN). Konkurs EUKI-ja za idejna rešenja projekata sprovodi Nemačka organizacija za međunarodnu saradnju (GIZ). Opšti cilj EUKI-ja je negovanje klimatske saradnje unutar Evropske unije (EU) kako bi se smanjila emisija gasova sa efektom staklene bašte.